A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2006. május 2.*

A C-341/04. sz. ügyben,

Az EK 68. és EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Supreme Court (Írország) a Bírósághoz 2004. augusztus 9-én érkezett, 2004. július 27-i határozatával terjesztett elő az előtte

az **Eurofood IFSC Ltd**

ellen folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, P. Jann (előadó), C. W. A. Timmermans, A. Rosas és J. Malenovský tanácselnökök, J.-P. Puissochet, R. Schintgen, N. Colneric, J. Klučka, U. Lõhmus és E. Levits bírák,

* Az eljárás nyelve: angol.

főtanácsnok: F. G. Jacobs,
hivatalvezető: K. Sztranc tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2005. július 12-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- Bondi képviseletében G. Moss QC és B. Shipsey SC, J. Gleeson, G. Clohessy és E. Barrington barristers-at-law, valamint B. O'Neil, D. Smith és C. Mallon solicitors,

- A Bank of America NA képviseletében M. Collins és L. McCann SC, továbbá B. Kennedy barrister-at-law, valamint W. Day solicitor,

- M. Farrell Official Liquidator képviseletében G. Collins SC és D. Murphy barrister-at-law, valamint T. O'Grady solicitor,

- A Director of Corporate Enforcement képviseletében A. Keating principal solicitor és C. Costello barrister-at-law,

- A Certificate/Note holders képviseletében D. Baxter solicitor, D. McDonald SC és J. Breslin barrister-at-law,

– Írország képviseletében D. O'Hagan, meghatalmazotti minőségben, segítője: D. Barniville barrister-at-law,

– a cseh kormány képviseletében T. Boček, meghatalmazotti minőségben,

– a német kormány képviseletében W.-D. Plessing, meghatalmazotti minőségben,

– a francia kormány képviseletében G. de Bergues és J.-C. Niollet, valamint A. Bodard-Hermant, meghatalmazotti minőségben,

– az olasz kormány képviseletében I. M. Braguglia, meghatalmazotti minőségben, segítői: O. Fiumara és M. Massella Ducci Teri, meghatalmazotti minőségben,

– a magyar kormány képviseletében Gottfried P., meghatalmazotti minőségben,

– az osztrák kormány képviseletében C. Pesendorfer, meghatalmazotti minőségben,

– a finn kormány képviseletében T. Pynnä és A. Guimaraes-Purokoski, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében C. O'Reilly és A.-M. Rouchaud-Joët, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2005. szeptember 27-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fizetésképtelenségi eljárásról szóló, 2000. május 29-i 1346/2000/EGK tanácsi rendelet (HL L 160., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 1. kötet, 191. o., a továbbiakban: rendelet) értelmezésére vonatkozik.

2 A jelen kérelem előterjesztésére az ír jog szerint alapított Eurofood IFSC Ltd-t érintő (a továbbiakban: Eurofood) fizetésképtelenségi eljárás keretében került sor.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

3 A rendelet 1. cikke (1) bekezdésének értelmében „[e]zt a rendeletet fizetésképtelenségi eljárásokra kell alkalmazni, amelyek az adós részleges vagy teljes vagyonlefoglalását és a felszámoló kijelölését foglalják magukban".

4 A rendelet „Fogalommeghatározások" megnevezésű 2. cikke szerint:

„E rendelet alkalmazásában:

a) a »fizetésképtelenségi eljárás« az 1. cikk (1) bekezdésében említett eljárások. Ezeknek az eljárásoknak a felsorolását az A. melléklet tartalmazza;

b) a »felszámoló« bármely olyan személy vagy szerv, akinek vagy amelynek az a feladata, hogy az adós rendelkezése alól kivont vagyont kezelje, illetve felszámolja, vagy felügyelje az adós tevékenységét. Ezeknek a személyeknek és szerveknek a felsorolását a C. melléklet tartalmazza;

[...]

e) a »határozat« a fizetésképtelenségi eljárás megindítása vagy a felszámoló kijelölése vonatkozásában az ilyen eljárás megindítására vagy a felszámoló kijelölésére felhatalmazott valamely bíróság határozata;

f) »az eljárás megindításának időpontja« az az időpont, amikor az eljárást megindító határozat hatályba lép, függetlenül attól, hogy végleges határozatról van-e szó;

[...]"

5 A rendelet 2. cikkének a) alpontjában meghatározott fizetésképtelenségi eljárásokra vonatkozó A. melléklete Írország tekintetében a kötelező fizetésképtelenségi eljárást („compulsory winding up by the Court") tünteti fel. Ugyanezen rendelet C. melléklete az említett 2. cikk b) alpontjában meghatározott felszámolók vonatkozásában a „provisional liquidatort" tünteti fel e tagállam tekintetében.

6 A hatáskörrel rendelkező bíróság meghatározása vonatkozásában a rendelet 3. cikkének (1) és (2) bekezdése így rendelkezik:

„(1) A tagállamok bíróságainak azon a területen, ahol az adós fő érdekeltségei találhatók, hatáskörrel kell rendelkezniük a fizetésképtelenségi eljárás megindítására. Társaság vagy jogi személy esetén az ellenkező bizonyításáig a létesítő okirat szerinti székhelyet kell tekinteni a fő érdekeltségek központjának.

(2) Ha az adós fő érdekeltségeinek központja egy tagállam területén helyezkedik el, egy másik tagállam bírósága csak akkor rendelkezik hatáskörrel az adós elleni fizetésképtelenségi eljárás megindítására, ha az adós telephellyel rendelkezik a másik tagállam területén belül is. Ennek az eljárásnak a hatásai az adós utóbbi tagállam területén található vagyontárgyaira korlátozódnak."

7 Az alkalmazandó jog meghatározása vonatkozásában a rendelet 4. cikkének (1) bekezdése ekképpen rendelkezik:

„Amennyiben e rendelet másként nem rendelkezik, a fizetésképtelenségi eljárásra és hatásaira annak a tagállamnak a jogát kell alkalmazni, amelynek területén az ilyen eljárást megindítják [...]."

8 A fizetésképtelenségi eljárás elismerése tekintetében a rendelet 16. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„A 3. cikk alapján hatáskörrel rendelkező tagállam bírósága által hozott fizetésképtelenségi eljárást megindító határozatokat az összes többi tagállam attól kezdve ismeri el, amikor az hatályossá válik az eljárást megindító államban."

9 A rendelet 17. cikkének (1) bekezdése a következőképpen fogalmaz:

„A 3. cikk (1) bekezdésében említett eljárást megindító határozat, minden további alaki követelmény nélkül, bármely más tagállamban ugyanazzal a joghatással rendelkezik, mint az eljárást megindító állam jogszabályai szerint és a 3. cikk (2) bekezdésében említett eljárás megindításáig a másik tagállamban is [...]."

10 Mindemellett, a rendelet 26. cikkének rendelkezései értelmében:

„Bármely tagállam elutasíthatja egy másik tagállamban indított fizetésképtelenségi eljárás elismerését vagy az ilyen határozatokkal kapcsolatosan hozott határozat végrehajtását, ha az ilyen elismerés vagy végrehajtás hatása nyilvánvalóan ellentétes az adott állam közrendjével, különösen az alapvető elvekkel vagy az alkotmányos jogokkal és az egyéni szabadságjogokkal."

11 A rendelet 29. cikkének a) alpontja szerint a főeljárás felszámolója másodlagos eljárás megindítását kérheti.

12 A rendelet 38. cikke előírja, hogy a tagállamnak ugyanezen rendelet 3. cikkének (1) bekezdése alapján hatáskörrel rendelkező bírósága által kinevezett ideiglenes felszámolónak „jogában áll a fizetésképtelenségi eljárás megindítása iránti kérelem és az eljárás megindítását elrendelő határozat közötti időszakra, az adós egy másik tagállamban elhelyezett bármely vagyontárgyának a megmentése és megóvása érdekében, az adott állam jogszabályaiban előírtaknak megfelelő intézkedéseket kérni."

A nemzeti szabályozás

13 Az 1963. évi ír társasági törvény 212. cikke (Companies Act 1963, a továbbiakban: Companies Act) a High Court hatáskörébe utal minden, a társaságok felszámolásával kapcsolatos eljárást.

14 A Companies Act 215. cikke úgy rendelkezik, hogy egy társaság elleni fizetésképtelenségi eljárás egy társaság, illetve annak egy vagy több hitelezője által a bírósághoz benyújtott, e társaság fizetésképtelenségének megállapítására irányuló kérelem benyújtásával kezdődik.

15 A Companies Act 220. cikke úgy rendelkezik, hogy:

„(1) Amennyiben egy társaság bíróság által történő felszámolására irányuló kérelem benyújtását megelőzően a társaság önkéntes felszámolása érdekében határozatot fogadott el, úgy kell tekinteni, hogy a társaság felszámolása e határozat elfogadásának napján kezdődött, és amennyiben a bíróság bizonyított csalás vagy tévedés esetén másként nem rendelkezik, az önkéntes felszámolási eljárás keretében hozott összes cselekmény érvényesen megtettnek tekintendő.

(2) Minden más esetben egy társaság bíróság által indított felszámolási eljárása a felszámolási eljárás iránti kérelem benyújtásának időpontjától megkezdettnek tekintendő."

16 A Companies Act 226. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a bíróság a felszámolásra irányuló kérelem benyújtását követően bármikor ideiglenes felszámolót nevezhet ki. Egyébként a felszámoló ugyanezen törvény 225. cikke által előírt kinevezése a felszámolási eljárásról szóló végzés meghozatalakor történik. A törvény 229. cikkének (1) bekezdése szerint, amint kinevezik a „provisional liquidator"-t, ez utóbbi köteles „azon kérdéses materiális és immateriális javakat, amelyekre a társaság jogosult, vagy jogosultnak tűnik, letétbe venni, illetve felügyelete alá helyezni".

Az eljárás alapját képező tények és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

17 Az Eurofoodot 1997-ben „company limited by shares"-ként (korlátolt felelősségű betéti társaság) vették nyilvántartásba Írországban, amelynek létesítő okirata szerinti székhelye Dublinban, az International Financial Services Centerben található. E társaság az olasz jog szerint alapított Parmalat SpA 100%-os tulajdonú leányvállalata. Fő tevékenységi köre a Parmalat csoport társaságainak történő finanszírozási lehetőségek nyújtása volt.

18 2003. december 24-én a fizetésképtelenségi helyzetben lévő nagyvállalatok ipari szerkezetátalakítása érdekében hozandó sürgős intézkedésekről szóló, 2003. december 23-i 347. sz. törvényrendeletet (2003. december 24-i GURI 298., 4. o.) alkalmazva az olasz termelési miniszter engedélyezte a Parmalat SpA-nak a rendkívüli vagyonkezelési eljárást, és kinevezte Bondit a társaság rendkívüli zárgondnokának.

19 2004. január 27-én a Bank of America NA az Eurofood ellen kötelező felszámolási eljárás megindítását, valamint ideiglenes felszámoló kinevezését kérte a High Courttól (Írország). E kérelem azon az állításon alapul, amely szerint ez utóbbi társaság fizetésképtelen volt.

20 Ugyanazon a napon a High Court e kérelem alapján Farellt nevezte ki ideiglenes felszámolónak („provisional liquidator"), felhatalmazva őt e társaság vagyontárgyainak birtokba vételére, a társaság ügyvezetésének ellátására, a társaság nevében történő bankszámlanyitásra és ügyvéd meghatalmazására.

21 2004. február 9-én az olasz termelési miniszter engedélyezte az Eurofoodnak a rendkívüli vagyonkezelési eljárást, és kinevezte Bondit a társaság rendkívüli zárgondnokának.

22 2004. február 10-én az Eurofood fizetésképtelenségének megállapítására irányuló kérelmet terjesztettek a Tribunale civile e penale di Parma (Olaszország) elé. E bíróság 2004. február 17-re tűzte ki a tárgyalást, amely időpontról Farrell ugyanazon év február 13-án értesült. 2004. február 14-én az említett bíróság úgy ítélve, hogy az Eurofood fő érdekeltségeinek központja Olaszországban található, a társaság fizetésképtelenségének megállapítása vonatkozásában megállapította nemzetközi joghatóságát.

23 A High Court 2004. március 23-i ítéletével úgy határozott, hogy az ír jog szerint a Bank of America NA 2004. január 27-én benyújtott erre irányuló kérelme révén az Eurofood elleni fizetésképtelenségi eljárást Írországban indították meg. Figyelemmel arra, hogy az Eurofood fő érdekeltségeinek központja Írországban volt, a High Court úgy ítélte meg, hogy az ebben a tagállamban indított eljárás minősül főeljárásnak. Ugyancsak úgy ítélte meg, hogy a Tribunale civile e penale di Parma előtti eljárás

lefolytatásának körülményei a rendelet 26. cikkének alkalmazásában indokolják, hogy az ír bíróságok megtagadják az előbbi bíróság határozatának elismerését. Miután a High Court megállapította az Eurofood fizetésképtelenségét, elrendelte e társaság felszámolását, és Farellt felszámolónak nevezte ki.

24 Mivel Bondi az említett ítélet ellen fellebbezést nyújtott be, a Supreme Court az előtte folyamatban lévő ügyben való döntést meghozatalát megelőzően szükségesnek ítélte, hogy az eljárás felfüggesztéséről határozzon, és a következő előzetes döntéshozatalra feltett kérdéseket terjessze a Bíróság elé:

„1) Amikor Írországban a hatáskörrel rendelkező bírósághoz egy fizetésképtelen gazdasági társaság felszámolása iránt kérelmet terjesztenek elő, és az eljáró bíróság végzést hoz, amelyben a felszámolási eljárást elrendelő végzés meghozataláig egy ideiglenes felszámolót (»provisional liquidator«) jelöl ki, akinek jogában áll a társaság vagyontárgyait birtokba venni, a társaság ügyvezetését ellátni, bankszámlát nyitni, ügyvédet meghatalmazni, és akinek a kijelölése azzal a joghatással jár, hogy a társaság ügyvezetői nem járhatnak el a társaság nevében, a fenti végzés a kérelem benyújtásával együtt tekinthető-e a [...] rendelet 1. és 2. cikke fényében a 16. cikke szerinti fizetésképtelenségi eljárást megindító határozatnak?

2) Amennyiben az első kérdésre a Bíróság válasza nemleges, Írországban a High Courthoz, egy társaság felszámolásának (»compulsory winding up«) elrendelése iránti kérelem benyújtása a rendelet értelmében a fizetésképtelenségi eljárás (»insolvency proceedings«) megindítása időpontjának minősül-e azon ír nemzeti jogszabály alapján [a Companies Act 220. cikkének (2) bekezdése], amely szerint a fenti kérelem benyújtásának időpontját kell a fizetésképtelenségi eljárás megindítása időpontjának tekinteni [a Companies Act (Társasági Törvény) 220. cikkének (2) bekezdése)?

3) A fent hivatkozott rendelet 3. cikke, annak 16. cikkével összefüggésben azt jelenti-e, hogy egy olyan tagállam bírósága, ahol a fizetésképtelenségi eljárást megindították, de amely nem azonos azzal a tagállammal, ahol a társaság székhelye található, vagy ahol a társaság harmadik személy részére is felismerhetően az érdekeltségeinek kezelését végzi, hatáskörrel rendelkezik a fizetésképtelenségi főeljárás megindítására?

4) Amikor

a) az anyavállalat és a leányvállalat székhelye két különböző tagállamban található;

b) a leányvállalat az érdekeltségeinek kezelését harmadik személyek által is felismerhető módon rendszeresen, és a társasági identitásának teljes körű és állandó tiszteletben tartásával, abban a tagállamban végzi, ahol a székhelye található; és

c) az anyavállalat, alaptőkéből való részesedéséből és az ügyvezetők kinevezésének jogából kifolyólag, abban a helyzetben van, hogy a leányvállalat üzletpolitikáját irányíthatja, és ténylegesen irányítja is;

a társaság »fő érdekeltségei központjának« meghatározása során a fenti b), vagy éppen ellenkezőleg, a fenti c) pontban rögzített tények az irányadók?

5) Abban az esetben, ha egy tagállam közrendjét nyilvánvalóan sérti, hogy egy közigazgatási vagy bírósági határozatnak joghatása legyen olyan személyekkel vagy szervezetekkel szemben, akiknek a határozat meghozatala során nem tartották tiszteletben a tisztességes eljáráshoz és a tisztességes tárgyaláshoz való jogát, a kérdéses tagállam a rendelet 17. cikke értelmében köteles-e elismerni egy másik tagállam bíróságának fizetésképtelenségi eljárást megindító határozatát olyan esetben, ha az előbbi tagállam bírósága meggyőződött arról, hogy a határozatot a fenti jogelveket megsértve hozták, különösen ha az utóbbi tagállamban a kérelmező, erre vonatkozó kérelem, illetve az utóbbi tagállam bíróságának végzésével ellentétes módon, az előbbi tagállam jogának megfelelően jogszerűen kinevezett ideiglenes felszámolónak (»provisional liquidator«) nem adta át a felszámolási kérelem alapjául szolgáló alapvető iratok másolatát?"

25 A Bíróság elnöke 2004. szeptember 15-i végzésével elutasította a Supreme Courtnak az eljárási szabályzat 104a. cikke első bekezdése szerinti gyorsított eljárás iránti kérelmét.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A negyedik kérdésről

26 A kérdést előterjesztő bíróság az első helyen megvizsgálandó negyedik kérdésével az általa kifejtettek szerint általánosságban arra keres választ, hogy a rendelet által bevezetett, a tagállami bíróságok hatáskörének meghatározására vonatkozó rendszerben mely tényező a döntő a leányvállalat fő érdekeltségeinek központja meghatározásakor egy olyan anyavállalat és leányvállalat vonatkozásában, amelyeknek létesítő okirat szerinti székhelye különböző tagállamban található.

27 A kérdést előterjesztő bíróság arra keres választ, hogyan találjon egyensúlyt egyrészt azon tény között, hogy a leányvállalat érdekeltségeinek kezelését harmadik személyek által is felismerhető módon rendszeresen és a társasági identitásának teljes körű tiszteletben tartásával abban a tagállamban végzi, ahol a létesítő okirat szerinti székhelye található, és azon tény között, hogy az anyavállalat alaptőkéből való részesedéséből és az ügyvezetők kinevezésének jogából kifolyólag abban a helyzetben van, hogy a leányvállalat üzletpolitikáját irányíthatja.

28 A rendelet 3. cikke kétfajta eljárást ír elő. Ezen cikk (1) bekezdésének megfelelően az adós fő érdekeltségi központja helyének megfelelő tagállam hatáskörrel rendelkező bírósága által megindított fizetésképtelenségi „főeljárás" egyetemes joghatásokkal jár annyiban, hogy az adós azon tagállamokban található összes vagyontárgyára kiterjed, amelyekben a rendelet alkalmazandó. A hivatkozott cikk (2) bekezdése szerint később azon tagállam hatáskörrel rendelkező bírósága „másodlagos" eljárást indíthat, ahol az adós telephellyel rendelkezik, amelynek hatásai az adós utóbbi tagállam területén található vagyontárgyaira korlátozódnak.

29 A rendelet 3. cikkének (1) bekezdése meghatározza, hogy ellenkező bizonyításáig a létesítő okirat szerinti székhelyet kell tekinteni a fő érdekeltség központjának.

30 Ebből következik, hogy a rendelet által bevezetett, a tagállami bíróságok hatáskörének meghatározására vonatkozó rendszerben minden különálló jogi személynek minősülő adós tekintetében a bírósági hatáskör külön-külön állapítandó meg.

31 A fő érdekeltségek központja e rendeletben használt külön fogalom. Következésképpen független jelentéssel bír, és ezért egységesen, a nemzeti jogi szabályozásoktól függetlenül kell értelmezni.

32 E fogalom alkalmazási körét a rendelet (13) preambulumbekezdése világítja meg, amely meghatározza, hogy „a »fő érdekeltségek központja« az a hely, ahol az adós érdekeltségeinek kezelését rendszeresen végzi, és ez harmadik személy részéről megállapítható."

33 E meghatározásból kitűnik, hogy a fő érdekeltségek központját egyrészt objektív, másrészt harmadik személy részéről megállapítható körülmények alapján kell beazonosítani. Ezen objektivitás és a harmadik személyek általi megállapíthatóság lehetősége elengedhetetlenek a fizetésképtelenségi főeljárás megindítására hatáskörrel rendelkező bíróság megállapításához fűződő jogbiztonság és az előreláthatóság biztosítása érdekében. A jogbiztonság és az előreláthatóság még inkább fontos, mivel a rendelet 4. cikke (1) bekezdésének megfelelően a hatáskörrel rendelkező bíróság meghatározása magában hordozza az alkalmazandó jog meghatározását is.

34 Ebből következően egy adós társaság fő érdekeltségei központjának meghatározásához a közösségi jogalkotó által felállított azon egyszerű vélelem, amely szerint ez a létesítő okirat szerinti székhely, csak akkor dönthető meg, ha objektív és harmadik személyek által megállapítható tényezők egy attól eltérő tényleges helyzet megállapítását teszik lehetővé, mint amit a létesítő okirat szerinti székhely elhelyezkedése tükröz.

35 Többek között ez a helyzet áll fenn egy „postafiók" társaság esetén, amely nem végez semmiféle tevékenységet azon tagállam területén, ahol a székhelye található.

36 Ugyanakkor, amennyiben egy társaság azon tagállam területén végzi tevékenységét, ahol a székhelye található, azon egyszerű tény, hogy a gazdasági döntéseit egy másik tagállamban székhellyel rendelkező anyavállalat ellenőrzi vagy ellenőrizheti, nem elégséges a rendeletben rögzített vélelem megdöntéséhez.

37 E körülmények között a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy amennyiben az anyavállalat és a leányvállalat létesítő okirat szerinti székhelye két különböző tagállamban található, a rendelet 3. cikke (1) bekezdésének második mondatában megfogalmazott vélelem, amely szerint a leányvállalat fő érdekeltségeinek központja abban a tagállamban van, ahol a létesítő okirata szerinti székhelye található, csak akkor megdönthető, ha objektív és harmadik személyek által megállapítható tényezők egy attól eltérő tényleges helyzet megállapítását teszik lehetővé, mint amit a létesítő okirat szerinti székhely elhelyezkedése tükröz. Ez a helyzet áll fenn egy olyan társaság esetén, amely nem végez semmiféle tevékenységet azon tagállam területén, ahol a székhelye található. Ugyanakkor amennyiben egy társaság azon tagállam területén végzi tevékenységét, ahol a székhelye található, azon tény, hogy a gazdasági döntéseit egy másik tagállamban székhellyel rendelkező anyavállalat ellenőrzi vagy ellenőrizheti, nem elégséges a rendeletben rögzített vélelem megdöntéséhez.

A harmadik kérdésről

38 A kérdést előterjesztő bíróság harmadik kérdésével, amelyet második helyen kell vizsgálni, és amely általánosságban a rendelet által bevezetett elismerés rendszerét érinti, lényegében arra keres választ, hogy a rendelet 3. és 16. cikkének értelmében egy olyan tagállam bírósága, amely nem azonos azzal a tagállammal, ahol a vállalat létesítő okirat szerinti székhelye található, vagy ahol az utóbbi harmadik személy részére is felismerhetően az érdekeltségeinek kezelését végzi, de ahol a fizetésképtelenségi eljárást először megindították, vajon hatáskörrel rendelkezik-e a fizetéskép-

telenségi főeljárás megindítására. A kérdést előterjesztő bíróság tehát lényegében arra keres választ, hogy egy tagállam bírósága által fizetésképtelenségi eljárás megindítására vonatkozóan megállapított hatáskörét olyan másik tagállam bírósága felülbírálhatja-e, amelyben az eljárás elismerését kérik.

39 Amint az a rendelet (22) preambulumbekezdéséből kitűnik, a rendelet 16. cikkének (1) bekezdésében meghatározott elsőbbségi szabály, amely előírja, hogy a hatáskörrel rendelkező tagállam bírósága által hozott fizetésképtelenségi eljárást megindító határozatokat az összes többi tagállam attól kezdve ismeri el, amikor az hatályossá válik az eljárást megindító államban, a kölcsönös bizalom elvén alapul.

40 Ez a kölcsönös bizalom tette lehetővé a joghatóságok kötelező rendszerének bevezetését, amelyet a rendelet hatálya alá tartozó összes bíróságnak be kell tartania, és a tagállamoknak a határozatok elismerésére és más államokban hozott határozatok belső jogrendben történő végrehajtására vonatkozó belső szabályainak a fizetésképtelenségi eljárások keretében hozott határozatok elismerésének és végrehajtásának egyszerűsített mechanizmus érdekében történő kölcsönös feladását (lásd analógia útján a polgári és kereskedelmi ügyekben irányadó bírósági joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezményre vonatkozóan [HL 1972. L 299., 32. o., a továbbiakban: Brüsszeli Egyezmény] a C-116/02. sz. Gasser-ügyben 2003. december 9-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-14693. o.] 72. pontját és a C-159/02. sz. Turner-ügyben 2004. április 27-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-3565. o.] 24. pontját).

41 A kölcsönös bizalom elvéhez szorosan kapcsolódik az, hogy egy tagállami bíróság, amelyhez egy fizetésképtelenségi főeljárás megindítása iránti kérelmet nyújtottak be, a rendelet 3. cikkének (1) bekezdésére figyelemmel ellenőrizze hatáskörének fennállását, vagyis vizsgálja meg, hogy az adós fő érdekeltségeinek központja vajon ebben a tagállamban található-e. Ezzel kapcsolatban hangsúlyozni kell, hogy e vizsgálatot a tisztességes eljárás lefolytatása érdekében megkövetelt alapvető eljárási biztosítékok betartása mellett kell elvégezni (lásd a jelen ítélet 66. pontját).

42 Ezzel ellentétben, ahogy a rendelet (22) preambulumbekezdése megfogalmazza, a kölcsönös bizalom elve megköveteli, hogy a fizetésképtelenségi főeljárást megindító határozatot a többi tagállam bíróságainak el kell ismerniük, és nem áll jogukban az első bíróság hatáskörének felülvizsgálata.

43 Amennyiben azon érdekelt fél, aki úgy véli, hogy az adós fő érdekeltségeinek központja nem abban a tagállamban található, ahol a fizetésképtelenségi főeljárás megindult, kétségbe vonja azon bíróság megállapított hatáskörét, amelyik ezen eljárást megindította, az eljárást indító bíróság helye szerinti tagállamban igénybe veheti az e tagállam nemzeti joga által az eljárás megindítása tekintetében meghatározott jogorvoslati eszközöket.

44 A harmadik kérdésre tehát azt a választ kell adni, hogy a rendelet 16. cikke (1) bekezdésének első albekezdését úgy kell értelmezni, hogy egy tagállam bírósága által indított fizetésképtelenségi főeljárást a többi tagállam bíróságainak el kell ismernie, anélkül hogy az eljárást megindító tagállami bíróság hatáskörét felülvizsgálhatnák.

Az első kérdésről

45 A kérdést előterjesztő bíróság első kérdésével lényegében arra keres választ, hogy azon tagállami bíróság – amelyhez egy fizetésképtelen vállalat felszámolásának elrendelése iránti kérelmet nyújtottak be – határozata, amellyel, mielőtt elrendelné a felszámolást, olyan ideiglenes felszámolót jelöl ki, akinek jogköre olyan joghatással jár, hogy a vállalkozás ügyvezetői a vállalkozás nevében nem járhatnak el, a rendelet

16. cikkének (1) bekezdése szerinti fizetésképtelenségi eljárást megindító határozatnak tekintendő-e.

46 A rendelet 1. cikke (1) bekezdésének szövegezéséből az derül ki, hogy azon fizetésképtelenségi eljárásoknak, amelyekre a rendelet hatálya kiterjed, négy jellegzetességgel kell rendelkezniük. Olyan, az adós elleni fizetésképtelenségi eljárásokról kell, hogy szó legyen, amelyek az adós legalább részleges vagyonlefoglalását foglalják magukban, és amelyek felszámoló kijelölésével járnak.

47 A hivatkozott eljárások felsorolását a rendelet A. melléklete tartalmazza, a felszámolók jegyzékét pedig a rendelet C. melléklete tartalmazza.

48 A rendeletnek nem célja egy egységes fizetésképtelenségi eljárás bevezetése, ám amint az a (2) preambulumbekezdésből kitűnik, biztosítani kívánja „a több államra kiterjedő vonatkozású fizetésképtelenségi eljárások megfelelő és hatékony működését". Ennek érdekében, mint azt a (3) preambulumbekezdés is jelzi, olyan szabályokat rögzít, amelyek „a fizetésképtelen adósok vagyonával kapcsolatos intézkedések összehangolását" célozza.

49 Azzal, hogy a rendelet 16. cikke (1) bekezdésének első albekezdése előírja, hogy a 3. cikk alapján hatáskörrel rendelkező tagállam bírósága által hozott fizetésképtelenségi eljárást megindító határozatokat az összes többi tagállam attól kezdve ismeri el, amikor az hatályossá válik az eljárást megindító államban, időrendi sorrenden nyugvó elsődlegességi szabályt állapít meg annak az eljárást megindító határozatnak a javára, amelyet elsőként hoztak. Ahogy azt a rendelet (22) preambulumbekezdése kifejti, „[a]z eljárást elsőként megindító bíróság határozatát a többi tagállamnak el kell ismernie, és nem áll jogukban a bírósági határozatot vizsgálni".

50 Mindemellett, a rendelet nem határozza meg kielégítő pontossággal „a fizetésképtelenségi eljárást megindító határozat" fogalmát.

51 Ezzel kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy egy fizetésképtelenségi eljárás megindításához megkívánt feltételek és alakiságok a nemzeti jog hatálya alá tartoznak, és egyik tagállamról a másikra meglehetősen különböznek. Egyes tagállamokban az eljárást nem sokkal a kérelem benyújtását követően megindítják, és a szükséges bizonyításokra csak később kerül sor. Más tagállamokban egyes lényegi vizsgálatokat, amelyekhez meglehetősen hosszú időre lehet szükség, az eljárás megindítását megelőzően kell elvégezni. Egyes nemzeti jogrendszerekben az eljárás „ideiglenesen" is megindítható, akár több hónapra is.

52 Amint azzal az Európai Közösségek Bizottsága érvel, a rendelet által létrehozott rendszer hatékonyságának biztosítása céljából fontos, hogy a rendelet 16. cikke (1) bekezdésének első albekezdésében rögzített elismerés az eljárás során minél előbb hatályosuljon. Az azt rögzítő mechanizmusban, hogy egyszerre csak egy főeljárás indítható, amelynek hatálya az összes, a rendelet hatálya alá tartozó tagállamra is kiterjed, súlyos zavarokat okozhat, ha ez utóbbi tagállamok bíróságai előtt a főeljárással párhuzamosan az adós fizetésképtelenségére alapított kérelmek huzamosabb ideig versengő hatásköröket hoznak létre.

53 A rendelet által létrehozott rendszer hatékonyságára vonatkozó célkitűzés szempontjából fontos, hogy értelmezzük a „fizetésképtelenségi eljárást megindító határozat" fogalmát.

54 Ezen körülmények között a rendelet értelmében nemcsak az a jogi aktus tekintendő az „eljárást megindító határozatnak", amely azon tagállam joga szerint formálisan eljárást megindítónak minősül, amelynek bírósága ez utóbbit hozta, hanem az a határozat is, amelyet a rendelet A. mellékletében meghatározott eljárás megindítása iránti, az adós fizetésképtelenségére alapított kérelem benyújtását követően hoznak, amennyiben e határozat az adós vagyonának lefoglalásával és a hivatkozott rendelet C. mellékletében feltüntetett felszámoló kinevezésével jár. E vagyonlefoglalás magában foglalja azt is, hogy az adós a vagyona feletti rendelkezési jogot is elveszti. Ilyen esetben tulajdonképpen egy fizetésképtelenségi eljárás két meghatározó következménye, vagyis a C. mellékletben megjelölt felszámoló kinevezése, valamint az adós vagyonának lefoglalása hatályosult, tehát ezen eljárásnak a rendelet 1. cikkének (1) bekezdésében rögzített meghatározását alkotó összes tényező fennáll.

55 Ellentétben Bondi és az olasz kormány állításával, ezt az értelmezést nem cáfolja meg az a tény, hogy a rendelet C. mellékletében meghatározott felszámolót ideiglenes jelleggel is ki lehet jelölni.

56 Úgy Bondi, mint az olasz kormány elismeri, hogy a főeljárásban a High Court 2004. január 24-i határozatával kijelölt ideiglenes felszámoló (provisional liquidator) szerepel a rendelet C. melléklete Írország tekintetében felsorolt felszámolók között. Azzal érvelnek mégis, hogy ebben az esetben ideiglenes felszámolóról van szó, és a rendelet egy külön rendelkezést tartalmaz erre az esetre. Azzal érvelnek, hogy a hivatkozott rendelet 38. cikke a (16) preambulumbekezdésben a „fizetésképtelenségi főeljárás megindítása előtt kinevezettként" meghatározott ideiglenes felszámolót feljogosítja, hogy az eljárás megindítására vonatkozó kérelem benyújtásától a fizetésképtelenségi eljárás megindításáról hozott határozat meghozataláig az adós a más tagállamok területén található vagyontárgyaira vonatkozóan biztosítási intézkedések elrendelését kérje. Bondi és az olasz kormány ebből azt a következtetést vonják le, hogy egy ideiglenes felszámoló kinevezése nem indíthatja meg a fizetésképtelenségi főeljárást.

57 Ezzel kapcsolatban meg kell említeni, hogy a rendelet 38. cikkét annak 29. cikkével összefüggésben kell értelmezni, amely szerint a főeljárás felszámolója jogosult egy másik tagállamban másodlagos eljárás megindítását kérni. A hivatkozott 38. cikk tehát azt a helyzetet szabályozza, amikor valamely tagállam hatáskörrel rendelkező bírósága előtt fizetésképtelenségi főeljárás indult, noha ez a bíróság már kinevezett egy személyt vagy szervezetet az adós vagyontárgyainak ideiglenes felügyeletére, még nem rendelte el ez utóbbi vagyonának lefoglalását vagy nem nevezett ki egy, a rendelet C. mellékletében feltüntetett felszámolót. Ilyen esetben a kérdéses személy vagy szervezet, annak ellenére, hogy nem jogosult egy másik tagállamban másodlagos fizetésképtelenségi eljárást indítani, kérheti, hogy az adós ebben a tagállamban található vagyontárgyai tekintetében hozzanak biztosítási intézkedéseket. Mindemellett nem ez a helyzet a jelen főeljárás esetén, amelyben a High Court kinevezett egy, a rendelet C. mellékletében meghatározott „provisional liquidator"-t, és elrendelte az adós vagyonának lefoglalását.

58 A fenti megfontolásokra tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a rendelet 16. cikke (1) bekezdésének első albekezdését úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezés értelmében azon jogi aktus tekintendő a „fizetésképtelenségi eljárást megindító határozatnak", amelyet a rendelet A. mellékletében felsorolt eljárások valamelyikének megindítására irányuló, az adós fizetésképtelenségére alapított kérelem alapján valamely tagállam bírósága hozott, amennyiben e határozat az adós vagyonának lefoglalásával és a hivatkozott rendelet C. mellékletében feltüntetett felszámoló kinevezésével jár. E vagyonlefoglalás magában foglalja azt is, hogy az adós a vagyona feletti rendelkezési jogot is elveszti.

A második kérdésről

59 Tekintettel az első kérdésre adott válaszra, a második kérdésre nem kell válaszolni.

Az ötödik kérdésről

60 A kérdést előterjesztő bíróság ötödik kérdésével lényegében arra keres választ, hogy vajon egy tagállam a rendelet 17. cikkének értelmében köteles-e egy másik tagállamban megindított fizetésképtelenségi eljárást elismerni, amennyiben az ezt megindító határozatot az első tagállam közrendje által felállított követelmények által biztosított tisztességes eljáráshoz való jog megsértésével hozták.

61 Miközben a rendelet (22) preambulumbekezdése a kölcsönös bizalom elve alapján úgy fogalmaz, hogy „[a]z el nem ismerés okait ennek érdekében a szükséges minimumra kell csökkenteni", a rendelet 26. cikke rögzíti, hogy bármely tagállam elutasíthatja egy másik tagállamban indított fizetésképtelenségi eljárás elismerését vagy az ilyen határozatokkal kapcsolatosan hozott határozat végrehajtását, ha az ilyen elismerés vagy végrehajtás hatása nyilvánvalóan ellentétes az adott állam közrendjével, különösen az alapvető elvekkel vagy az alkotmányos jogokkal és az egyéni szabadságjogokkal.

62 A Brüsszeli Egyezménnyel kapcsolatban a Bíróság úgy határozott, hogy a fenti egyezmény 27. cikkének 1. pontjában meghatározott közrendi záradékra hivatkozás az egyezmény alapvető célkitűzései megvalósításának, vagyis az ítéletek szabad mozgása elősegítésének akadályát képezi, és ezért erre csupán kivételes esetekben lehet hivatkozni (a C-7/98. sz. Krombach-ügyben 2000. március 28-án hozott ítélet [EBHT 2000., I-1935. o.] 19. és 21. pontja).

63 Mivel a Bíróság megállapította hatáskörét annak vizsgálata tekintetében, hogy valamely szerződő állam mely esetben hivatkozhat a közrendi záradékra egy másik szerződő állam bírósága által hozott határozat el nem ismerése vonatkozásában, a Brüsszeli Egyezménnyel kapcsolatban úgy határozott, hogy az említett záradékra

való hivatkozás csupán abban az esetben fogadható el, ha a másik szerződő államban a határozat elismerése vagy végrehajtása elfogadhatatlan módon sértené annak az államnak a közrendjét, ahol az elismerést kérik, mivel az elismerés vagy végrehajtás e közrend valamely alapelvét sértené. Ezen jogsértés valamely, a kötelezett állam közrendjében alapvetőnek számító jogszabály nyilvánvaló sérelmét kell, hogy okozza (fent hivatkozott Krombach-ítélet 23. és 37. pontja).

64 Ez az ítélkezési gyakorlat átültethető a rendelet 26. cikkének értelmezésére.

65 Az eljárási kérdéseket érintően emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság kifejezetten elismerte azon közösségi jogi általános elvet, amely szerint mindenkinek joga van a tisztességes eljáráshoz (a C-185/95. P. sz., Baustahlgewebe kontra Bizottság ügyben 1998. december 17-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-8417. o.] 20. és 21. pontja, a C-174/98. P. sz. és C-189/98. P. sz., Hollandia és Van der Wal kontra Bizottság egyesített ügyekben 2000. január 11-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-1. o.] 17. pontja, valamint a fent hivatkozott Krombach-ítélet 26. pontja). Ezen elv azon alapvető jogokból fakad, amelyek a közösségi jog általános elveinek részét képezik, és amelyeknek betartását a Bíróság a tagállamokban közös alkotmányos hagyományokból, valamint többek között az 1950. november 4-én Rómában aláírt emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény útmutatásaiból merítve biztosítja.

66 Az eljárás iratainak kézbesítéséhez való joggal kapcsolatosan, illetve általánosabban fogalmazva a meghallgatáshoz való joggal kapcsolatosan, amelyekre a kérdést előterjesztő bíróság ötödik kérdésében hivatkozik, meg kell említeni, hogy e két jog fontos helyet foglal el egy tisztességes eljárás felépítésében és lefolytatásában. Egy fizetésképtelenségi eljárás keretében a hitelezők, illetve képviselőik eljárásban való részvételhez való joga különös fontossággal bír a fegyveregyenlőség elvének tiszteletben tartása tekintetében. Ugyan a meghallgatáshoz való jog részletes

szabályai a határozathozatal sürgősége szerint változhatnak, e jog gyakorlásának mindennemű korlátozását jogszerűen igazolni kell, és olyan eljárási biztosítékokkal kell körülbástyázni, amelyek biztosítják az eljárásban érintett személyeknek, hogy lehetőségük nyíljon megtámadni a sürgősséggel meghozott intézkedéseket.

67 E megfontolások fényében az ötödik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a rendelet 26. cikkét úgy kell értelmezni, hogy bármely tagállam elutasíthatja egy másik tagállamban indított fizetésképtelenségi eljárás elismerését, ha az eljárás megindításáról szóló határozatot az eljárásban érintett személy meghallgatáshoz való alapvető jogának nyilvánvaló megsértésével hozták.

68 Adott esetben a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy megállapítsa, hogy a jelen főeljárásban ez a helyzet állt-e fenn a Tribunale civile e penale di Parma által lefolytatott eljárás során. Ezzel kapcsolatban fel kell hívni a figyelmet arra, hogy az említett bíróság vizsgálata nem korlátozódhat a tárgyalás szóbeliségére vonatkozó felfogásának és a tárgyalás saját jogrendszerében fennálló alapvető jellegének alkalmazására, hanem a körülmények összességére tekintettel mérlegelnie kell, hogy a High Court által kinevezett „provisional liquidator"-nak vajon elegendő lehetősége nyílott-e a meghallgatásra.

A költségekről

69 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a

költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján, a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

1) **Ha az adós egy leányvállalat, és az anyavállalat és a leányvállalat létesítő okirat szerinti székhelye két különböző tagállamban található, a fizetésképtelenségi eljárásról szóló, 2000. május 29-i 1346/2000/EGK tanácsi rendelet 3. cikke (1) bekezdésének második mondatában megfogalmazott vélelem, amely szerint a leányvállalat fő érdekeltségeinek központja abban a tagállamban van, ahol a létesítő okirata szerinti székhelye található, csak akkor megdönthető, ha objektív és harmadik személyek által megállapítható tényezők egy attól eltérő tényleges helyzet megállapítását teszik lehetővé, mint amit a létesítő okirat szerinti székhely elhelyezkedése tükröz. Ez a helyzet áll fenn egy olyan társaság esetén, amely nem végez semmiféle tevékenységet azon tagállam területén, ahol a székhelye található. Ugyanakkor, amennyiben egy társaság azon tagállam területén végzi tevékenységét, ahol a székhelye található, azon tény, hogy a gazdasági döntéseit egy másik tagállamban székhellyel rendelkező anyavállalat ellenőrzi vagy ellenőrizheti, nem elégséges a hivatkozott rendeletben rögzített vélelem megdöntéséhez.**

2) **Az 1346/2000 rendelet 16. cikke (1) bekezdésének első albekezdését úgy kell értelmezni, hogy egy tagállam bírósága által indított fizetésképtelenségi eljárást a többi tagállam bíróságainak el kell ismernie anélkül, hogy az eljárást megindító tagállami bíróság hatáskörét felülvizsgálhatnák.**

3) **Az 1346/2000 rendelet 16. cikke (1) bekezdésének első albekezdését úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezés értelmében azon jogi aktus tekintendő a „fizetésképtelenségi eljárást megindító határozatnak", amelyet a rendelet A. mellékletében felsorolt eljárások valamelyikének megindítására irányuló és az adós fizetésképtelenségére alapított kérelem alapján valamely tagállam bírósága hozott, amennyiben e határozat az adós vagyonának lefoglalásával és a hivatkozott rendelet C. mellékletében feltüntetett felszámoló kinevezésével jár. E vagyonlefoglalás magában foglalja azt is, hogy az adós a vagyona feletti rendelkezési jogot is elveszti.**

4) **Az 1346/2000 rendelet 26. cikkét úgy kell értelmezni, hogy bármely tagállam elutasíthatja egy másik tagállamban indított fizetésképtelenségi eljárás elismerését, ha az eljárás megindításáról szóló határozatot az eljárásban érintett személy meghallgatáshoz való alapvető jogának nyilvánvaló megsértésével hozták.**

Aláírások